

Špeciálne kvapky	2
Televízia - Markíza, Televízne noviny, 31. 12. 2024, 19:52	
Timi má dva roky a vyzerá na tri mesiace	3
Tlač, SME - Korzár, 2. 1. 2025	

Špeciálne kvapky [🔗](#)

📅 31. 12. 2024, 19:52, Relácia: **Televízne noviny**, Stanica: **Markíza**, Vydavateľ: **MARKÍZA - SLOVAKIA, spol. s r.o.**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Dosah: **337 500 GRP**; **7,50 OTS**; **0,08 AVE**; **28617 EUR**

Špeciálne kvapky

Marianna Ďurianová, moderátorka:

Unikátny objav košických vedcov. Vymysleli špeciálne kvapky s prírodnou látkou, ktoré pomáhajú psom zo syndrómom suchého oka. Zápalové ochorenie, pritom často vedie k ich úplnej slepote. Pomôcť by mohli aj ľuďom.

Veronika Krempaská, redaktorka:

Prejavuje sa svrbením, výtokom z oka a zakalenou rohovkou. Syndróm suchého oka pes zdedí alebo sa objaví vekom. Lieči sa ale celoživotne.

Alexandra Trbolová, Klinika malých zvierat UVLF v Košiciach:

Dochádza aj k tomu, že to oko môže mať hlboké vredy, tie vredy môžu prasknúť a oko vytiecť.

Veronika Krempaská, redaktorka:

Pri liečbe choroby sa košickí vedci rozhodli hľadať alternatívy k antibiotikám. Otestovali Fisetín, prírodnú látku, ktorú obsahujú napríklad jahody.

Vladimíra Tomečková, Ústav lekárskej a klinickej biochémie **UPJŠ** LF:

Fisetín je teda flavonoid, je to žltý pigment, má antioxidačné, protizápalové a čo je veľmi zaujímavé, aj neuroregeneračné účinky.

Veronika Krempaská, redaktorka:

Už dnes je predmetom intenzívneho vedeckého výskumu. Skúma sa napríklad jeho vplyv na starnutie, rakovinu či metabolické poruchy. Z Fisetínu pripravili takéto špeciálne kvapky, ktoré testovali na vzorke 30 psov. Ich slzy následne analyzovali.

Alexandra Trbolová, Klinika malých zvierat UVLF v Košiciach:

Do jedného oka sa aplikovali lieky s Fisetínom a do druhého oka tá bežná terapia.

Vladimíra Tomečková, Ústav lekárskej a klinickej biochémie **UPJŠ** LF:

Sme odoberali tie slzy predtým, ako sme tie kvapky použili, potom 7 dní po aplikácii týchto kvapiek a 14 dní po aplikácii týchto kvapiek. Naše výsledky nám ukázali, že u našich pacientov, psíkov sa slzotvorba zvýšila a zápal sa znížil. Takže je tu potenciál aplikácie aj u človeka.

Veronika Krempaská, redaktorka:

Pri pilotnej štúdii si takto potvrdili veľký potenciál Fisetínu pri liečbe syndrómu suchého oka. Zavedenie inovatívnej liečby do praxe si však vyžaduje pokračovanie výskumu. Z Košíc Veronika Krempaská, televízia Markíza.

Timi má dva roky a vyzerá na tri mesiace [☑](#)

☑ 2. 1. 2025, Zdroj: **SME - Korzár**, Strana: 7, Vydavateľ: **Petit Press, a.s.**, Autor: **Lenka Haniková**, Sentiment: **Ambivalentný**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Dosah: 126 523 GRP: 2,81 OTS: 0,03 AVE: 3500 EUR

Timi má dva roky a vyzerá na tri mesiace

Rubrika: ROZHOVOR

NAJHORŠIE SÚ NEVYŽIADANÉ RADY V MHD, VRAVÍ MAMIČKA

MARIANNA ONDREJOVÁ dva roky s lekármi konzultuje a zisťuje, s akým ochorením sa narodil jej syn. Timotej doteraz nemá určenú diagnózu. Počas dvoch rokov zažila rôzne situácie a zistila, že slovenské zdravotníctvo nie je na takýto prípad pripravené.

Tehotenstvo ste mali bezproblémové, no porodili ste o mesiac skôr. Neskôr vám lekári oznámili, že vaše bábätko nerastie. Kedy sa to skomplikovalo?

Počas kontrol u gynekológa mi vychádzali dobré výsledky, aj základné genetické testy. Do piateho mesiaca bolo všetko fajn a potom sa lekárom začalo zdať, že je Timi maličký. Po mesiaci sa už lekár zľakol, pretože vôbec nevyrástol. Išla som preto do nemocnice s rizikovým tehotenstvom.

Jeden deň vám v nemocnici po pôrode hovorili, že nemá žalúdok, na druhý deň ste sa dozvedeli niečo iné. Má už váš syn diagnózu?

Diagnózu doteraz nepoznáme. Timi od leta vyrástol jeden centimeter. V auguste mal 86 centimetrov, teraz má 87. Má dva roky a veľkosť trojmesačného bábätka. Narodil sa predčasne, vtedy mal kilo a pol. Píchali ho kortikoidmi, po ktorých rástol, ale to mu nemôžu dávať celý život a môže mu to ublížiť.

Zisťovali ste, či bol podobný prípad vo vašej rodine a teda či to môže súvisieť s genetikou?

Áno, hneď počas vstupného pohovoru na genetickej ambulancii sme prebrali celý môj aj manželov rodokmeň. Naschvál sme si vybrali genetičku, o ktorej sme počuli, že sa v takýchto záležitostiach rada "šprtá". Zaoberala sa aj svokrou, ktorá má rakovinu. Venovala sa aj ostatným členom rodiny, aby boli výsledky komplexné, no žiaden syndróm nenašli.

Neskôr nás nasmerovali na docenta Mateja Škorvána (pracuje ako docent a vedúci Centra pre zriedkavé extrapyramidové ochorenia CNS na Neurologickej klinike Lekárskej fakulty **UPJŠ** a Univerzitnej nemocnice L. Pasteura v Košiciach - pozn. red.). Rieši takéto unikátne prípady a v súčasnosti robí výskum. Dokázal nám vybaviť najlepšie genetické testy v Európe, v nemeckom Mníchove. Vedia tam otestovať celý Timiho genóm. Pri bežných genetických testoch kontrolujú len vybrané génové sekvencie. Je to ako hľadať ihlu v kope sena. V Mníchove konečne skontrolujú „celok“. Pripravovali sme sa, že to bude stáť niekoľko tisíc eur, ale keďže budeme súčasťou výskumu, je to zadarmo.

Čiže aj pre lekárov je stav vášho syna akosi anomáliou a chcú ho skúmať.

Áno, a presne to som chcela. Už od začiatku som si myslela, že budú chcieť vedieť, o aký prípad ide, no zatiaľ na to neprišli. Niektorí lekári hovoria, že Timi je naozaj jedinečný. Potom príde lekár, ktorý povie, že sú deti s podobnými problémami, ale majú diagnózu. Timi je jedinečný v tom, že nemá žiadne diagnózy, ktoré sú pomerne časté aj na Slovensku, ako je napríklad mozgová obrna alebo chýbajúci rastový hormón. Na svete sú aj vzrastovo menšie deti vzhľadom k veku, ale takisto majú potvrdené, že tento hormón nemajú, no Timi ho má dobrý. V rámci týchto diagnóz je fenoménom Instagram. Píšem rôznym mamičkám rôznych detí po celom svete, ale nie každá mi aj odpovie. Natrafili sme však na chlapčeka, ktorý vyzerá ako Timi, má aj citlivosť na svetlo. Mamička je z Talianska, ďalšia z Južnej Ameriky. Sme v kontakte.

Cez rôzne podobné znaky s inými prípadmi detí s diagnózou vieme genetikov nasmerovať aj na nejakú užšiu skupinu syndrómov. Niektorí rodičia vďaka tomu spolu s lekárkou našli syndróm omnoho skôr. Nám sa to zatiaľ nedarí, a to sme to takto skúšali viackrát. Ale keďže ideme do Mníchova na genetické testy, tak už to stráca význam.

Je správne povedať, že Timi nestarne?

Hovorovo niekedy lekári používajú aj tento výraz. On však starne a rastie, ale pomaly. Rastú mu aj zuby a vlasy, už sme mu ich dokonca strihali. Nevieime však, akému veku zodpovedá v skutočnosti jeho mozog a orgány. Magnetická rezonancia (MR) síce ukázala, že mozog sa tiež vyvíja pomalšie spolu s telom, ale na to bude treba ďalšiu potvrdzujúcu MR.

Okrem Timiho ešte máte sedemročného syna a päťročnú dievčatko. Ako ho vnímajú?

Vysvetľujú si to po svojom. Sú silní, starostliví, sestrička sa s ním hrá. Hovorí, že je to jej láska a bábika. Je na neho dosť naviazaná. Chodím s deťmi ku psychologičke do Centra včasnej intervencie v Prešove. Dcéra začala mať o Timim zlé sny. Chceli sme to riešiť čím

skôr, lebo určite sa to na nich podpíše.

Deti v škôlke sa okolo neho nahrnú, hovoria, aký je zlatý. Navonok to vyzerá pozitívne, no nevedia, že sa deje niečo vážne. Je to zatiaľ také detské vnímanie, nevidia v tom problém, no vysvetľovali sme im, že to nie je bežné.

Vy sama však na mňa pôsobíte pozitívne. Ako to zvládáte?

Už som si tým prešla, no musela som to zvládnuť. Som otvorená psychológom, ale prvé mesiace som riešila, či sa odbornou pomocou v tom chaose zaoberať. Psychológovi som sa zaoberala ešte počas štúdia, takže tomu rozumiem. Zhodou okolností si počas môjho pôrodu prechádzala svokra trúchlením, keďže zomrel svokor. Niektorí lekári pripisujú Timiho stav aj tomu, že som mala z toho počas tehotenstva veľký stres. Zároveň som mala na začiatku tehotenstva covid, čomu tiež lekári pripisujú určitý význam. Môže v tom byť veľa premenných.

Ako vyzerá váš bežný deň a starostlivosť o Timiho? Nemáme bežný deň, každý je iný. Často chodíme na rôzne vyšetrenia, a ak nie, celé dni sledujem maily a riešim niečo s lekármi alebo zisťujem, čo by nám mohlo pomôcť. Napríklad mal dlho privreté viečka, čo spôsobovala ptóza (horné viečka sú poklesnuté a sčasti pokrývajú zrenicu, pozn. red.), a preto mu zrak zbytočne chradol. Mala som len pár mesiacov na jeho záchranu. Zachránil to svetový odborník na ptózu zo Španielska Ramón Medel. Mesiace nás viedol, ako sa starať o zrak a viečka, kým sa nám k nemu podarilo prísť, aby dovtedy zbytočne neprišiel o zrak len kvôli padnutým viečkam.

K lekárom však chodíme oveľa menej, no už len do Národného ústavu detských chorôb sme mali problém sa dostať, a to dlhé mesiace. V Prešove sa hanbili ozvať sa im. Povedali, že tam volať nebudú, že na nich potom budú zlí. Z môjho pohľadu je, naopak, sympatické kolegom lekárom povedať, že potrebujú ich pomoc. Návštevu ústavu sme si preto vybavovali sami, takisto CT či magnetickú rezonanciu.

Prečo sami?

Lekári neboli ochotní. V Prešove som narážala na veľkú resignovanosť. Sami sa podceňujú a neviem, prečo to robia. Je však zrejme ťažké zavolať do Bratislavy, že tu majú prípad, ktorý pol roka zanedbali.

Máte na mysli niečo konkrétne?

Po prepustení z nemocnice nás všetci ambulantní lekári posielali len na národný ústav, keďže ide o raritu a tie sa majú čo najskôr riešiť na najvyššom pracovisku. No dlho nás na žiadne vyšetrenie s očami poslať nechceli. Hrozilo, že Timi oslepne. Vtedy mi aj primárka oddelenia hovorila, že som hyperaktívna mamička a tlačím na vyšetrenia. Mala prístup, že toto sa nemá a nedá riešiť, že je to jednoducho syndróm. Som zmierená s tým, že sa s ním môže zo dňa na deň niečo stať. Človek sa už na to nastaví. Beriem to ako súčasť života. Niektoré veci nevieme ovplyvniť. No nemôžem žiť s pocitom, že som sa nesnažila. Už od JIS-ky (jednotka intenzívnej starostlivosti, pozn. red.) sme však nemali šťastie na lekárov.

Ako to myslíte?

Každé bábätko má na JIS-ke celé mesiace pridelenú jednu lekárku, ktorá ho najlepšie pozná. Naša sa však nezaujímalá, stále bola odcestovaná, a tak nám viac pomáhali lekárky, ktoré ho nemali "pod sebou". Prekážalo mi to, nepochopila som tento systém. Viac by mi dávalo zmysel, keby sa o dieťa staral lekár, ktorý má službu. Viem, že chcú dieťa poznať dlhodobo, ale nech sú naň aspoň dvaja lekári a striedajú sa.

Neotváral oči, nikto nevedel, čo sa deje, no neriešili to. Po dvoch rokoch napríklad zistili, že bol zbytočne v inkubátore kvôli dýchaniu. Napokon nebolo potrebné dávať mu kyslík, ktorý vo veľkých dávkach škodí mozgu, ale posilňovať steny dýchacích ciest tak, ako to máme dnes. Namiesto kyslíkového generátora máme CPAP (prístroj zabezpečuje konštantný pretlak vzduchu v dýchacích cestách, pozn. red.), ktorý len narovnáva steny tenkej trachey počas spánku.

Keby nás však poslali do Bratislavy hneď ako raritný prípad, bolo by to z môjho pohľadu lepšie. Dostali sme sa tam však až po niekoľkých mesiacoch a vybavovala som to sama. Operáciu očí v Španielsku som tiež vybavila na vlastnú päsť.

V súčasnosti sa ešte stretávate s komentármi, že ste veľmi aktívna matka a snažíte sa o priveľa vyšetrení?

Nie, no ešte sa stáva, že ako prvé mi povedia, že vyzerám ako mladá prvoroďička, aj keď to tak vôbec nie je. Aj v Bratislave sa to raz stalo. Tam je však profesionálnejší prístup. Lekári sa o Timiho zaujímajú, sami od seba si chcú spraviť testy. Vtedy som nadšená, nemusím sa toho dožadovať sama. Takto som si to aj predstavovala, že je to raritný prípad, budú nás niekam posúvať a skúmať to. No vôbec som netušila, že bábätko môže ísť do takého centra, ako je Národný ústav detských chorôb. Nikto vám to nepovie.

Napríklad až na Instagrame som narazila na to, že bábätká môžu ísť do kúpeľov na rehabilitáciu. Stretli sme tam rodičov s deťmi s rôznymi ťažkosťami. Až tam sme sa dostali k užitočným informáciám, a to mal Timi už deväť mesiacov. Od lekárov sme vôbec nevedeli, že môže ísť na rehabilitáciu. Pritom v Prešove je centrum, ktoré robí špecializované rehabilitácie oveľa lacnejšie.

Aby som nebola nespravodlivá, poslali nás na klasickú štátnu rehabilitáciu, ale tam s deťmi cvičia len takzvanú Vojtovu metódu a je to tam preplnené. Chodili sme tam raz za mesiac. Ukázali nám cviky, no v Centre včasnej intervencie Svetielko skúšajú aj nové prístupy, riešia to komplexne.

V jednom rozhovore ste hovorili, že v Prešove ste zažili viac negatívnych a neprofesionálnych momentov, než tých dobrých. Dodnes musíte naprávať Timiho vývojové problémy spôsobené zlou starostlivosťou. Apelovali ste na to, že bábätko nechajú celé mesiace príviazané a matke povedia, že aj tak nemá šancu.

To sa deje všade. Najprv som to chápala, napríklad vtedy, keď mal v sebe hadičky. Priviažu ho tak, že trochu môže hýbať rukami, ale nedosiahne napríklad po nos. Po deviatich mesiacoch sa musel učiť hýbať končatinami, ale v inkubátore bol celkom čulý. Neviem, či to bolo z toho, že bol príviazaný. Skúmali to aj na neurológii a povedali mi, že nemá neurologické obmedzenia. Lekári mi na rovinu povedali, že to môže byť aj z príväzovania.

Týmto sa zaoberala poslankyňa Vladimíra Marcinková (SaS), ktorá chcela dať do zákona právo rodiča byť pri hospitalizovanom dieťati. Nemocnice hovoria, že na to nemajú kapacity.

Chápem, že sestry pri ňom nemôžu byť celý čas a držať mu hadičku, aby ju neodlepil. No vidím priestor na to, aby rodičia mohli byť pri hospitalizovaných deťoch, najmä keď majú voľnú izbu. To bol aj môj prípad a pritom ma odhovárali, aby som do voľnej izby nešla. Keď nemajú izbu, pustia vás za dieťaťom len na hodinu či dve denne v čase návštevných hodín. Zároveň mal Timi padnuté viečka a sestry povedali, že ich nevedia nalepiť. Hovorila som im, že ani ja to neviem, ale nech mu tam dajú aspoň na chvíľu leukoplast, nech trénuje zrak. Nakoniec tak pekne vidí.

Ako na Timiho reaguje okolie neznámych ľudí?

V MHD sa nás stále pýtajú, koľko má rokov. Niekedy sa mi už ani nechce cestovať autobusom. Minule nastúpila mamička, ktorá mala dieťa v šatke. Vydýchla som si, pretože starší ľudia mali o čom diskutovať. Mňa si nevšimli. Pre prešovských dôchodcov je veľká téma, prečo nemala dieťa v kočíku. Klasická otázka je, koľko má rokov. Už som sa aj známych pýtala, čo mám odpovedať, keď sa mi to nechce vysvetľovať. Len pokývem a poviem, že nie veľa. Ale pýtajú sa ďalej, neodradí ich to, keď neodpovedám.

Prihovárajú sa vám skôr starší ľudia?

Áno, od 60 vyššie. Niekedy je to milé. Zo začiatku to bolo nepríjemné. Bol oveľa menší ako teraz a jedol stravu, ktorá mala farbu. Nevieme, aký vek má jeho tráviaca sústava. Teraz tiež vo veľkom riešime, čím ho vlastne môžeme kŕmiť. Lekári mi hovoria, že mám sama skúšať, čo mu robí dobre. Keď mu však dám v autobuse niečo iné ako mlieko, hneď spolucestujúci komentujú, čím ho kŕmim.

Nepríde mi v poriadku takto komentovať správanie niekoho iného na verejnosti.

Áno, na kočíku som už mala aj nálepku s odkazom na naše občianske združenie Nevzdávači. Poviem im, nech si to pozrú, lebo často nemám čas im vysvetliť našu situáciu do nasledujúcej zastávky.

Timi mal dlho zápal očí a musela som mu sťahovať čiapku, keďže bol citlivý na svetlo. V autobuse som si niečo hľadala v mobile a jeden dôchodca mi tesne pred vystúpením povedal, čo som za matku, že pozerám do mobilu, nestiahnem mu čiapku a že mi oslepné.

Povedal to naschvál až pri vystúpení, aby som nestihla reagovať. Ale mala som chuť povedať, že on už slepý je. Nikdy by mi nenapadlo miešať sa do iných ľudí a hodnotiť ich správanie.

Vedia vám lekári povedať nejakú prognózu, či bude Timi rásť?

Prognózy nám hovoria v MHD, že sa dožije dvoch mesiacov (smiech). Už som prešla z fázy, keď som po príchode domov plakala, do takej, že svet je šialený. Hovorím si, že už som na všetko pripravená. Aj keď padali od lekárov prognózy, že mu dávajú jeden deň, tak sme boli pripravení na všetko. Hovoria nám aj to, že sú bábätká, ktoré začnú rásť po dvoch rokoch. Potom niekto povie, že ani nemá nádej. Ale nedá sa na všetko pripraviť, to je tiež téma, ktorú s manželom často riešime. Nedá sa pripraviť na to, ak by sa mu niečo stalo.

Práve preto si musíme vážiť život. Čas strávený s ním si užívame dvojnásobne a sme radi, že máme takéto výnimočné dieťa. Naučilo nás to vážiť si každý jeden deň. Keď manžel vidí syna, hneď sa rozčítlivie. Prítom má takú povahu, že sa vie rýchle nahnevať (smiech). Keď má jeden z nás stres alebo hnev, máme taký trik, že jeden druhému dáme hneď Timiho do rúk, a ten sa hneď usmeje na tú zázračnú malú tváričku a upokojí sa. Vyzerá to komicky, ako to všetkých u nás doma prepne a za sekundu sa zmeníme z rýchlej rozčúlenej reči a chôdze na pokojný úsmev a zabudneme, čo sme to aj hovorili. Toto by bolo dobré natočiť (úsmev).

Dvojročný Timi stále nemá určenú diagnózu.

FOTO: LENKA HANIKOVÁ

Autor: LENKA HANIKOVÁ